ENID G. SUYMBERSKY

DOMÁCÍ MINIZAHRÁDKY

33 kreativních terárií s rostlinkami

Domácí minizahrádky

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

CPRESS

Enid G. Svymbersky
Domácí minizahrádky – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Domácí MINIZAHRÁDKY

33 KREATIVNÍCH TERÁRIÍ S ROSTLINKAMI

Enid G. Svymbersky

CPRESS

OBSAH

ÚVOD 6

Vitríny pana Warda 9

Jak terárium funguje 12

Ukaž mi vrstvy 16

1. ČÁST: ZAČÍNÁME 24

Nádoby 26

Terarijní rostliny 34

Podklad 58

Dekorační prvky 62

Pracovní nástroje 64

2. ČÁST: PROJEKTY 68

Buddharmonická nástěnka 70

Vzdušné planetárium 76

Pečený vařený 80

Vějířek je kamarád 86

Lasturárium 92

Kaktusov 96

Drahoušek Dino 102

Pouštní oáza 108

Sen každého milovníka rostlin 114

Pořádné mecheche 120

Kapradinová horečka 124

Faleš jim sluší 130

Zelená lucerna 134

Mechu Picchu 140

Nemrkej na mě těmi svými řasami! 146

Sukulentový koktejl 150

Geo minimalistický 156

Od přírody pichlaví 160

Sluníčko, popojdi maličko 166

Haló, tady medúza! 172

Perfektní sklo-ubení 176

Divočina 182

Oči jako korálky 188

Orchidejová mánie 192

Lesní lustr 198

Zenová sukulence 204

Testovací subjekty 210

Tajná zahrada 214

Aranžmá vzdušných rostlin čtyřikrát jednoduše 220

Zachyťte duhu 224

3. ČÁST: DRŽÍME KROK SE SVÝMI ROSTLINKAMI 230

Boj proti škůdcům 232

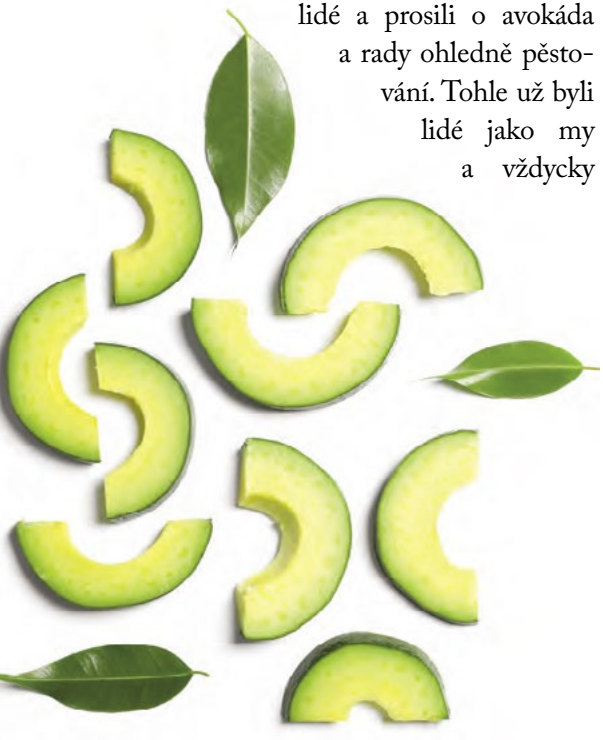
Jak se vyhnout nechtěné havěti 233

Rozmnožování 235

Poděkování 238

O autorce 239

ÚVOD

Vyrostla jsem v ne úplně špatné, ale ani ne úplně hezké části Los Angeles. „Betonová džungle“ je ještě slabé slovo. V naší čtvrti nebyly prakticky žádné stromy, živé ploty ani záhonky. Tedy dokud jste nedorazili k nám domů. Představte si perfektně zastřižený trávník, pestrobarevné růžové keře a hortenzie a nezvladatelný kaučukovník, který bylo třeba neustále prořezávat. O ohromném avokádovém stromu vzadu na dvorku, který bylo vidět z ulice a u kterého hrozilo, že brzy pozře dráty elektrického vedení, ani nemluvím. Sousedi nás nenáviděli. Žili v neustálém strachu, že jim kvůli kořenům našich stromů popraská jejich drahocenný beton. Neustále moje rodiče otravovali. Na druhou stranu u nás často klepali cizí lidé a prosili o avokáda a rady ohledně pěstování. Tohle už byli lidé jako my a vždycky jsem sledovala, jak je mí prarodiče nebo rodiče (podle toho, kdo byl zrovna doma) zvou dovnitř. Vnitřek domu se od vnějšku nijak nelišil. Potos mé babičky (*Epipremnum aureum*) se bujně rozrůstal po celém obýváku. Úchvatně se plazil nahoru po zdech a stropě jako v džungli. Každého, koho jsme pozvali dál, náš ujetý způsob života okamžitě uchvátil.

Jelikož mě to vždycky táhlo za lepším, začala jsem chodit na Kalifornskou univerzitu v Davisu, školu známou svým programem zemědělství a arboretem, které mělo více než 5 300 akrů. Dodnes jsem nežila na zelenějším kousku nebe na zemi než během let na univerzitě. Kdybych byla lepší v matematice, vykládala bych vám teď pravděpodobně o tom, jak jsem se učila chemii a botaniku. Já jsem ale místo toho většinu času trávila ve školní řemeslné dílně. Výměnou za lekce zadarmo jsem kontrolovala nářadí pro tesaře, prodávala jíl hrnčířům a připravovala chemické lázně pro fotografy. Právě tehdy se mi řemesla a vytváření věcí vlastníma rukama staly vášní.

O několik let později jsem se rozhodla udělat to, co dělají všichni, kteří něčemu propadli: Začala jsem psát blog! Žila jsem opět v Los Angeles, pracovala jsem od devíti do pěti a potřebovala jsem nějaký

tvůrčí způsob vyjádření. Měla jsem štěstí a našla jsem online komunitu řemeslníků a nadšenců do pěstování rostlin, kteří to cítili stejně jako já. Pak se naskytla příležitost – ne mně, ale mému manželovi. Nabídli mu skvělou práci v oblasti San-franciského zálivu, takže jsme se okamžitě sbalili a přestěhovali... do pokoje o velikosti 12 m^2, než se rozhodneme, kde budeme žít. Velmi rychle mi došlo, že jsem ještě nikdy nebyla tak odstřižená od jakékoli zeleně jako tenkrát. Jak přežít šest měsíců v tak nudném a stísněném pokoji? Abych tam vnesla trochu života, začala jsem vytvářet malá aerária a sukulentová terária. Žádná průhledná nádoba si přede mnou nemohla být jistá! Použila jsem, cokoliv jsem našla: zavařovací sklenice, mísy, plastové láhve... Na aerárium jsem předělala dokonce i naši konvičku na kávu (viz strana 28). Ta konvička mi přišla tak strašně hezká

Ráda bych sdílela vaše hotová terária! #creativeterrariumsbook

a roztomilá, že jsem si to nemohla nechat pro sebe. Zveřejnila jsem její fotku na svém blogu, a než jsem se nadála, rozšířil se rychlostí blesku po sociálních sítích. Díky této tvořivé chvilce, která se zrodila ze zoufalé snahy o vnesení trochy zeleně do mého života, jsem začala psát *Domácí minizahrádky*.

Možná jste si tuhle knihu vybrali, protože žijete v malém bytě a cítíte, že terárium by do vašeho prostoru bylo perfektním doplňkem, nebo protože se svými dětmi rádi pokořujete různé tvořivé výzvy nebo protože jste už zahubili příliš mnoho pokojových rostlin (to je v pořádku, každému z nás se to stalo) a teď jste připravení to s terárii zkusit!

Na stránkách této knihy vás krok za krokem provedu 33 projekty terárií s kaktusy, sukulenty, tropickými rostlinami, mechy a vzdušnými rostlinami, abyste věděli, jak začít. Naučíte se všechno, co potřebujete vědět, abyste vybrali správnou nádobu, podklad, rostliny a dekorační prvky, a přivedli tak na svět svou vlastní krajinku. Naučíte se rozpoznat příznaky nemocí a osvojíte si způsoby, jak dát vale nechtěným škůdcům. Povíme si také něco o běžné péči o vaše terárium a o technikách jeho údržby.

Ať už tuto knihu držíte v ruce z jakéhokoli důvodu, velmi si toho cením a chci vám poděkovat, že jste se ke mně na této dobrodružné cestě připojili. Přeji vám hodně zábavy a mnoho veselých chvilek s rostlinkami.

– ENID

Naučíte se rozpoznat příznaky nemocí a osvojíte si způsoby, jak dát vale nechtěným škůdcům.

VITRÍNY PANA WARDA

HISTORIE TERÁRIÍ

Slyšela jsem o různých fanatických posedlostech, které zachvátily celý národ, ale žádná z nich se nevyrovná viktoriánské posedlosti kapradinami. Byla tak hluboká, že jí dokonce dali název, *Pteridomania* (*pterido* je latinský výraz pro kapradinu a *mania* je... to asi uhádnete). Kapradiny byly tak zásadní součástí viktoriánské doby, že se motiv kapradin tiskl na jakýkoli možný dekorativní povrch: budovy, ploty, nábytek, keramika, čajové soupravy, oblečení, a dokonce i náhrobky nesly vějířovité listy.

Wardovy vitríny

Nathaniel Bagshaw Ward (1791–1868)

Kapradinová horečka dokonce nabídla mladým ženám trochu společenské nezávislosti. Během této doby bylo totiž naprosto přijatelné, aby ženy vyrážely ven na kapradinové výpravy, a to bez doprovodu! Jak si jistě hned představíte, chlapci nezůstali pozadu. Během těchto let údajně došlo k mnoha milostným poměrům, za které mohly právě kapradiny. Proč toto šílenství tedy zachvátilo celý národ?

Doktor Nathaniel Bagshaw Ward, londýnský lékař a nadšenec do přírody, se snažil, seč mohl, ale jeho kapradinám se nedařilo. Toužil po interiérové zahradě, ale rostoucí smog z průmyslu a neblaze proslulá londýnská mlha nebyly zrovna ideální podmínky – až mu jednoho dne k jeho obrovskému překvapení vyrostla mladá kapradina uvnitř zavřené sklenice. Doktor Ward zjistil, že kapradinám se daří v uzavřeném a vlhkém prostředí. Tohle zjištění v něm vzbudilo zvědavost a aby mohl provést další pokusy, zavolal si tesaře, který mu postavil malý vzduchotěsný skleník ze dřeva a skla. Tato „Wardova vitrína", jak se tomuto skleníku nakonec začalo říkat, se stala prvním terariem moderní doby.

„Pamatuj si, odkud pocházíš. Pokud víš, odkud pocházíš, neexistují žádné hranice toho, kam až můžeš dojít.“
—James Baldwin

Doktor Ward se o svá zjištění podělil s přáteli z botanické komunity, a než se nadál, kapradinová horečka byla na světě. Wardovy vitríny se vyráběly ve všech velikostech, od malých přenosných vitrín pro amatérské domácí sběratele až po obrovské verze v životní velikosti nazývané „kapradinové zahrady“. A co je nejdůležitější, Wardovy vitríny byly nepostradatelné při převozu živých vzorků na dlouhých zaoceánských plavbách. Tisíce Wardových vitrín byly použity pro dovoz živých čajovníků z Číny do Anglie. Všichni přece víme, jak Britové milují čaj! Z Brazílie byly přivezeny kaučukovníky, díky čemuž se rozvinul prosperující gumárenský průmysl, který hrál klíčovou úlohu v obou světových válkách.

Nicméně, jak se říká, všechno má svůj konec, a tak popularita kapradin na začátku 20. století klesla a byla následně nahrazena orchidejovou horečkou. Doktor Ward určitě nebyl prvním, kdo objevil princip terária, ale rozhodně byl tím, kdo myšlenku terárií prosadil a zpřístupnil sbírání rostlin široké veřejnosti. Na tom celém je pro mě pozoruhodné, že to všechno začalo malou kapradinkou ve sklenici.

Podle *American Fern Society* dnes existuje více než 10 000 druhů kapradin. Kapradiny jsou tak běžné, že se prodávají ve většině zahradnictví, a dokonce i na farmářských trzích. Na jihu Spojených států vchody zdobí ledviníky *Nephrolepis obliterata* a z košíků na verandě visí ledviníky ztepilé. V Nové Anglii se sklízejí mladé svinuté kapradinové výhonky, které se pak vaří a podávají jako lahodná regionální specialita. A jak roste oblíbenost terárií, kapradiny se opět usazují v našich skleněných nádobách jako potěcha pro oči!

Visící ledviník ztepilý.

JAK TERÁRIUM FUNGUJE

CO JE TERÁRIUM?

Terária představují atraktivní způsob, jak přenést rozmary přírody dovnitř. Tyto vnitřní minizahrádky skvěle maximalizují prostor a zároveň přidají do vašeho domova trochu zeleně. Obvyklá definice slova *terárium* je soběstačný živý ekosystém uvnitř uzavřené skleněné nádoby. Vysoká vlhkost ve vzduchotěsné nádobě vytváří pravé podmínky pro mnoho tropických rostlin, kterým se tak u vás doma bude dařit po celý rok.

I když existují mimořádné výjimky, instalace rostlin v teráriích nejsou věčné. I přes pravidelné zastřihávání a údržbu obvykle rostlinky nádoby přerostou a musíte je přesadit do větších. To ale znamená, že musíte jít a koupit nové rostlinky na novou instalaci, což může být velmi vzrušující!

Mějte na paměti, že ne všechny rostliny můžete pěstovat pod sklem a že ne všechny druhy můžete zasadit společně do jednoho terária. Tropické rostliny se nejvíc hodí do uzavřených nádob, zatímco sukulenty, tilandsie a kaktusy potřebují proudění vzduchu, což jim poskytne otevřená nádoba. Ačkoli ne všechna terária v této knize jsou úplně konvenční (většina z nich se vlastně od těch běžných dost liší), je důležité porozumět základnímu fungování biosféry, abyste mohli skutečně ocenit, jak skvělé je pěstovat si život pod sklem.

Všechno, co se děje uvnitř terária, je miniaturním ztvárněním všech těch úžasných procesů, které probíhají kolem nás v přírodě. Zjistila jsem, že určitá znalost biologie rostlin hodně pomáhá k tomu, abychom rostliny vevnitř udržovali zdravé. Ačkoli se všichni o fotosyntéze a koloběhu vody učíme už na základní škole, říkala jsem si, že malé opakování by neškodilo.

oxid uhličitý (CO_2) + voda (H_2O) + sluneční světlo = cukr (glukóza) + kyslík (O_2)

FOTOSYNTÉZA

Rostliny si samy vytvářejí potravu pomocí procesu nazývaného *fotosyntéza*. V řečtině *fótos* znamená světlo a *synthesis* znamená skládání, slučování. Rostliny pro vytváření vlastní potravy slučují dohromady vodu a oxid uhličitý a používají sluneční energii. Rostliny mají v listech maličké otvory nazývané *stomata*, které se otevírají, aby ze vzduchu zachytily oxid uhličitý. Vodní molekuly z kořenů a oxid uhličitý z listů jsou pak přepraveny do chloroplastů rostliny, které zachycují sluneční světlo. Tady se vytváří potrava pro rostliny ve formě cukru (glukózy). Kyslík je vedlejším produktem tohoto procesu (máme štěstí, že tomu tak je). Pokud musíte rostlinky v teráriu nebo jakékoli své jiné domácí rostlinky zalít, počkejte s tím na ráno.

SESCHLÉ HNĚDÉ LISTY

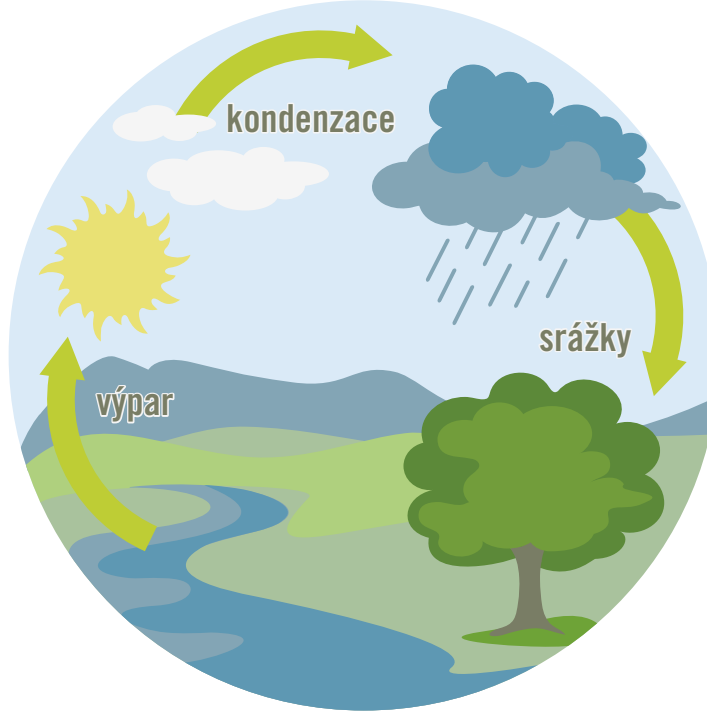
Otázka: Co znamená, když listy, hlavně ty u okraje, zhnědnou a seschnou?

Odpověď: Když budeme vycházet z toho, co víme o přepravě vody v rostlině a jejím vypařování, tak se voda z listů vypařuje rychleji, než je rostlina schopná ji dopravit z kořenů do listů, což způsobí, že listy seschnou a ztratí svou živou barvu. Vaše rostlinky mají možná příliš suchou půdu nebo příliš mnoho slunečního světla. Ustřihněte suché listy, aby rostlinka mohla svou energii soustředit na zdravé listy.

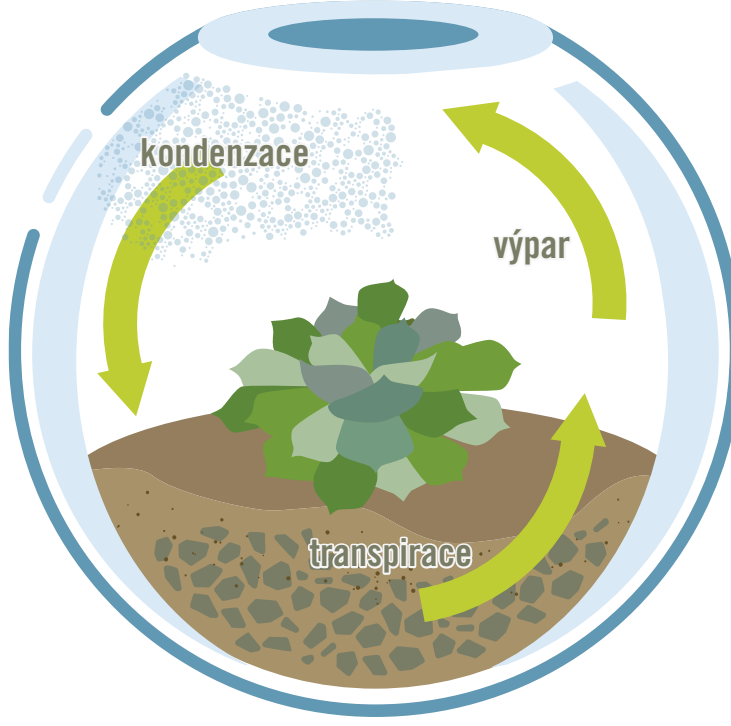
KOLOBĚH VODY

Koloběh vody udržuje všechen život tady na Zemi. Bez koloběhu vody by nebyly mraky ani déšť, které poskytují čerstvou vodu všem živým organismům. Tento proces můžeme shrnout do tří fází: výpar, kondenzace a srážky. Jak slunce zahřívá naše oceány, jezera a řeky, vytváří se během procesu výparu vodní pára. Tato teplá vodní pára stoupá do naší atmosféry, kde se potkává s chladnějšími teplotami. Během fáze kondenzace se vodní pára ochladí a přemění na mraky. Mraky se naplní tekutými vodními molekulami a když už nemůžou udržet více vody, uvolní ji dolů na zem jako srážky. Déšť, kroupy a sníh se shromažďují ve vodních útvarech a koloběh je zase na začátku.

KOLOBĚH VODY V TERÁRIU

Koloběh vody se od toho venkovního moc neliší. Jeho tři fáze jsou transpirace, výpar a kondenzace. V terárii roli atmosféry přebírá skleněná nádoba, která půdu, vodu a všechny živé organismy drží vevnitř. Nejprve se voda přepraví z kořenů do listů a z nich se uvolňuje do vzduchu při procesu nazvaném transpirace. Jak slunce zahřívá nádobu, voda se vypařuje do vzduchu. Když se podíváte zblízka, možná uvidíte i jemný opar nebo mlhu. Vzduch v terárii je čím dál vlhčí, neboli naplněný vodní párou, a ta začíná kondenzovat a vytvářet tekutou vodu na skle. Nakonec voda steče dolů a zpátky do půdy. Voda se takto obnovuje znova a znova, a proto není nutné zavřené terárium neustále zalévat.

UKAŽ MI VRSTVY

Nádoby terárií nemají odvodňovací otvory, takže je na vás, abyste pro vaši živou instalaci vytvořili vhodný odvodňovací systém. V uzavřeném teráriu jsou tyto vrstvy klíčové pro koloběh vody. V otevřené nádobě zase zaručují vhodné odvodnění a zabraňují

tomu, aby byly kořeny rostliny příliš dlouho ponořené ve vodě. Vrstvy uvádíme v pořadí, v jakém by po sobě měly následovat. Vždycky ale samozřejmě existuje prostor pro trochu kreativity.

PRVNÍ VRSTVA: ODVODNĚNÍ

Této vrstvě se také říká falešné dno nebo zásobárna vody. Zabraňuje tomu, aby byly kořeny rostlin ponořené ve vodě, což může vést ke hnití. Voda prosakuje dolů do této vrstvy, dokud se zase nevypaří.

Odvodňovací materiály

- kamínky
- písek
- štěrk

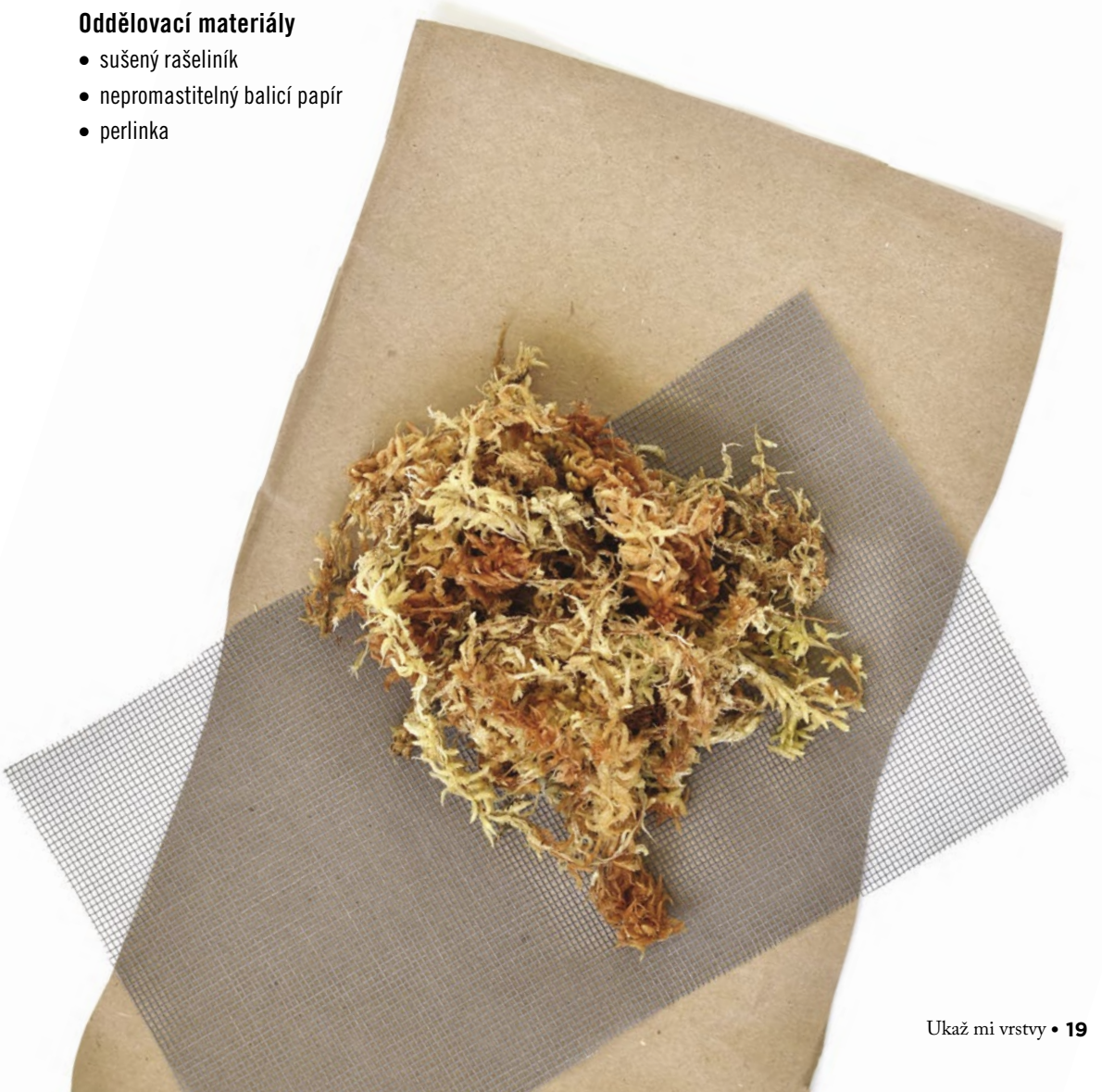

DRUHÁ VRSTVA: ODDĚLENÍ

Tato vrstva není povinná, ale je velmi efektivní! Zabraňuje tomu, aby vrstva substrátu padala do odvodňovací vrstvy. To může vypadat neupraveně, a ubrat tak na kráse celkovému vzhledu. Oblíbenou volbou pro tuto vrstvu je sušený rašeliník. Než sušený rašeliník vložíte do terária, namočte jej na 10 minut do vody. Pak z něj vymačkejte a nechte vytéct přebytečnou vodu a nechte jej uschnout. Můj oblíbený materiál do této vrstvy je perlinka. V železářství perlinku prodávají v rolích. Malé dírky v pletivu umožňují procházení vody, ale zabraňují propadání substrátu na dno. (Otočte na další stranu a podívejte se, jak takovou vrstvu připravit.)

Oddělovací materiály

- sušený rašeliník
- nepromastitelný balicí papír
- perlinka

JAK OBSTŘIHNOUT PERLINKU

Položte nádobu na pletivo. Fixem obkreslete nádobu a vystřihněte tvar z pletiva.

Pokud nechcete, aby pletivo bylo skrz sklo příliš viditelné, můžete vystřihnout tvar o něco menší, než je velikost vaší nádoby.

TŘETÍ VRSTVA: FILTRACE

Tato vrstva slouží k filtraci vody, která proteče dolů přes vrstvu substrátu. Aby se vám v teráriu nerozrůstala plíseň, použijte biouhel. Ten také zajistí, že vaše terárium bude svěže vonět, a zbaví terárium plísňovitého zápachu, který se někdy vyskytuje ve vlhkých prostorách.

Filtrační materiály:

- biouhel

ČTVRTÁ VRSTVA: SUBSTRÁT

Do této vrstvy patří zemina. Druh zeminy závisí na druhu rostlin, které použijete. Některé tropické rostliny dávají oproti jiným rostlinám přednost kyselejší zemině. O vhodné zemině pro vaše rostliny se více dozvíte v sekci o podkladu (viz strana 58). Tato vrstva substrátu by měla mít zhruba stejnou tloušťku jako vrstva odvodňovací. Než voda prosákne na dno, stihne zemina pojmout velké množství vody. Pokud je spodní zásobárna vody příliš mělká, voda zaplaví vrstvu substrátu a kořeny vašich rostlin budou ponořené ve vodě. To může vést ke hnití kořenů a bohužel i k uhynutí vašich rostlinek.

Materiály na substrát:

- substrát pro pokojové rostliny
- substrát pro kaktusy a sukulenty
- rašelinový substrát
- substrát pro orchideje

PÁTÁ VRSTVA: ROSTLINY

Po uložení podkladu do terária je na čase přidat rostliny. Druh rostlin, které použijete, bude záviset na typu nádoby. Vyjměte rostliny z květináčů, očistěte kořeny od přebytečné hlíny a zasaďte rostlinku přímo do substrátu. Pak přikryjte kořeny substrátem a ten pevně přitlačte.

Rostliny do uzavřených terárií

- kapradiny
- mechy
- tropické rostliny

Rostliny do otevřených terárií

- tilandsie (vzdušné rostliny)
- kaktusy
- sukulenty

ŠESTÁ VRSTVA: VRCHNÍ VRSTVA

Tato vrstva je čistě okrasná. Vrstvu substrátu můžete pokrýt hezčím povrchem. K rozprostření materiálu mezi rostliny a úplnému přikrytí substrátu použijte bambusovou špejli nebo dřevěný kolík.

Materiály na vrchní vrstvu:

- písek
- kamínky
- drcené sklo
- drcené mušle

SEDMÁ VRSTVA: DEKORACE

Dekorační prvky nejsou vždy nutné, ale můžou tematickému teráriu dodat ten správný ráz.

Dekorační materiály

- mušle
- figurky
- krystaly
- kameny
- rohovitka
- dutohlávka sobí

1. ČÁST: ZAČÍNÁME

